

Stanko Kociper | Ilovščak je pogorel

I.

Čez nebes je zapodil veter oblak in senca je obliznila vse viničarije v dilažen po Ilovščaku. Potem je zopet zažarelo sonce. Odprta okna so se zalesketala in jagnedi vrh gorice so vrgle dolge sence od kuče do kuče in med vrste trsja. Moreča sopara je tiščala na bregé kot svinčena megla.

Tróprov viničar Jakob Kánič si je popravil škropilnico, ki se mu je zajedla v premočen hrbet. Galica ga je žgala na lédovju, kjer ga je skozi strgane galičnate cunje speklo sonce. Pritajeno je zastokal in nategnil ustnice. Ko je pogledal za soncem, ga je tudi v nosu požgečkala osušena galica, da je moral kihniti. Potlej se je useknil in skoraj podzavestno poklical:

»Vodo!«

Iz dnike je stopal navkreber po meji Jurek. Za svojih sedemnajst, osemnajst let je bil preslaboten; zato je stokal pod težkim vrčem, ki ga je nosil na glavi. Ko se je vzpenjal od kamna do kamna, ki je bil pometan po poti, da se ni ob dežju sklizalo po blatni strmini, mu je glava nihala na tankem vratu in iz vrča je pljuskało. Jedka galica se mu je razlivala na glavo in mu v zoprnih curkih tekla preko lic in brade za vrat.

»Vodo,« je glasneje povzel oče.

Jurek je vzel vrč v roko in zbežal po grábici, počez po goricah. Vzpel se je na rob in zлил očetu galico v škropilnico.

»Pazi, grinta,« se je zarežal razdraženi Jakob Kanič. »Ne zlivaj mi po hrhtu! Že tako imam vsega razjednega...«

Jurek pa si je z rokavom obrisal galico z lic. Na glavo si je položil svitek iz starih cunj, da ga ni vrč preveč tiščal, in šel nazaj v grabo. Utrujenost ga je potiskala navzdol, da je kakor padal proti polovnjaku z apeno in galično brozgo.

V senčnem mladolesu pod goricami so komaj slišno drobili ptiči; samo ščinkavec je nekje globlje v senci gostolel, ker ga omotična vročina ni lenila.

Jurka je kar sililo v senco, da bi legel na hrbet, prisluhnil zasanjanemu piskanju ptičev in zaspal. Pa je zaslišal, da je oče jel krepkeje pritiskati na vzvod in da mu je na koncu razpršilnika frcalo. Zajel je sapo; postavil si je vrč na glavo in še komaj o pravem času prišel v gorice.

»Pazi,« ga je oče že vnaprej opozoril.

Fant pa je imel že preveč utrujene roke. Vrč se mu je tresel, ko ga je dvignil v zrak, in zopet mu je ušlo nekaj brozge preko škropilnice na očetov hrbet, da je starega kar spreletelo.

»Huuu...« je zarenčal in zamahnil s cevjo proti sinu. »Da bi te para...«

»Ne morem,« je Jurek odskočil in se opotekel nazaj v dníko.

Jakob Kanič je za hip obstal in se zagledal za fantom.

»Drugi hodijo z njegovimi leti na mlačev; ta pa... Tudi njega se bo prijelo... — Bog se usmili!«

Samo še pogled je vrgel naokrog po hribih, kjer so se vse vprek plavile poškrpljene gorice. Potlej je čemerno pritisnil na vzvod, odprl pipo in iz razpršilnika je zašumela sinjemodra megla. Od vrha do tal je barval trsje in mislil:

»Kajpak, nadelan je... — Pa pravi ni...«

In res sta bila Jakob Kanič in mlajši sin Jurek že tri leta sem edina pri hiši, ki sta se morala s težjim delom nategovati po goricah.

Starejši sin Vanč, ki je bil oženjen in je imel dva otroka, je bil samo za stisko. Ono leto ga je na mlati nekaj prijelo. Pajdaš ga je na kolesu pripeljal s Hrvaškega in od takrat ni bil za nikakšno rabo. Sprva so mislili, da ga zavoljo vode tréšlika trese. — To se rado naključí mlatcem, če se vroči napijejo vodé, ker ne dobijo kisle pijače, ki so je doma vajeni. Potem so mislili, da mu je nemara naškódila sírotkina juha, s katero hranijo te čorbe nevajene goričke mlatce; tudi to se je tu in tam primerilo. Toda na koncu se je izkazalo, da je bilo nekaj hujšega, ker ga ni pustilo okrevati. Za čas je sicer vstal, pa je zopet legel.

»Sedaj bo ravno tri leta...«

Od takrat je bila v Tropovi kuči vrh Ilovščaka nevolja. — Stara dva — Jakob in Gera — sta morala na stara leta skrbeti še za Vančeve otroke. Kako bi drugače? Vanč je poležaval, snéha Micka pa je morala hoditi h kmetom na odsluž za ogóne, če so hoteli imeti kaj krompirja in repe za zimo. Tako je prišlo mnogo dela tudi na mater Gero, ki sama ni bila Bog zna kaj; Jakob jo je na tihem zacelo dolžil, da so se otroci po njej vrgli. Vez, podkášanje, pléčev in prirezovanje je že bilo sveto njeno. Toda največ opravkov sta si le morala deliti oče Jakob in sin Jurek. Zato je Jakob Kanič s strahom gledal v fantove globoke, temne oči. Če ga je včasih onemogla razdraženost zavoljo trpljenja in premišljevanja prignala do tega, da je revsnil nad sinom, se je poslej vedno kesal. Samo skrb, če ne bodo mogli dela zmagovati, ga je vicala, da bi si ustnice zgrizel. Potem bi se moral na stara leta seliti.

»Ko čakajo ko jastrebi na mrhovino. — Dobra kuča... — Še izpodjedati me bodo začeli,« je Jakob Kanič z grenkobo pomislil.

V razpršilniku je zafrcalo, kroglica v kotlu je zaropotala, čisto na dnu škropilnice je zasrebalo. Jakob je na lastne misli nevoljen rezko zavpil:

»Vodo!«

Jurka je soparen dan še bolj omrtvičil. Že dva dni je tekal z vrčem na glavi čisto izpod goric pa prav na sêp. Noge so se mu šibile; težek lončen vrč mu je potiskal glavo nekam med ramena. Telesa ni več čutil. Le težo polnega vrča na glavi je dojemal in žejava vročina ga je dušila. Na to, da bo najmanj ves prihodnji dan s škropljenjem še dela, ni mislil. Bil je utrujen, a se je sramoval svoje slabosti. Še manjši fantje in dekleta si z vrčem služijo težaka. Da si ga ne bi on, ki ima že sedemnajst let? Pa ravno zato ga je slabost rezala po sredi duše. Da bi bil bolan, ni mislil.

»Ne morem pač...« si je dopovedoval in se sločil v nemoči. Zakaj ni mogel, ni razumel; in to ga je grenilo.

»Mogoče pa še nisem sedemnajst let star... Brat je betežen, pa so mi rekli tako, da bi bolj delal...«

»Vodo,« je odjeknilo iz goric.

Jurek se je zdrznil. Sama od sebe se mu je noga hitreje sprožila. Z bosim palcem je zadel ob oster kamen. Skeleče ga je zapeklo. Omahnil je. Vrč mu je zdrsnil z glave. S preveliko naglico je padel, da bi ga mogel z rokami zadržati. Ob kamnu se je topo razletel in v deročem potočku je galična brozga tekla po strmi meji.

Jurek je obstal tog in čakal, da ga bo oče namlatil. Pa ga ni; čeprav je že roko nastavil pred glavo, da bi prestregel udarec.

Jakob Kanič pa je samo rekel:

»Dva dni si skakal iz grabe v breg, da boš vrč plačal. Gazda ti ga ne bo podaril...«

Jurek pa se je čudil, da ga stari ni mahnil, in je bil s tem kar zadovoljen. Nastavil je predpasnik, da mu je oče nametal vanj črepinje.

»Za nič si. — Kot Vanč...«

Jurek je od sramu zardel.

Ob kol je Jakob Kanič stresel čedro, si jo naložil in prižgal.

»Že vidim, kako bo... Dela ne zmoremo. — Viš, kako Zmrzlek gleda! — Selili se bomo...«

Popravil si je škropilnico in šel v grabo, da bi si sam nalil galice.

Jurek je stekel v breg. Črepinje je pri bezgu za hramom stresel v klanec. Pod podom v preši je poiskal drug vrč. Še večji. Razbitega palca na nogi si ni obvezal. Nekaj časa mu je kri še tekla. Potlej se mu je pomešana z galico, ki je kapljala iz vrča na nogo, sesedla in ustavila.

Ves popoldan je potlej nosil težji vrč. Ni se več spotaknil ob kamen in oče ga ni več čakal; tudi klicati mu ni bilo treba. Enakomerno mu je šumela megla iz razpršilnika in pekoče sonce je sušilo poškropljeno trsje.

Na večer je znosil iz goric tudi plevel in travo, ki jo je nakosila mati. Polovil je kure in jih zmetal na sédela. Od krave je zmetal gnoj in ji nastlal.

Po večerji je s starejšim Vančevim otrokom, ki ga je učil moliti, v mislih molil za zdravje.

Preden je šel spat v prešo na pod, je stopil k Vančevi postelji. Prijel je bratovo koščeno roko in mu na uho zašepetal:

»Vanč, ne bomo se selili...«

II.

Kadar so v vrhovih zašumele topole, so se oglasili klopotci. Škorci so se dvignili in iz goric odleteli v slivja. Otroci pa so vedeli, da je tu in tam na trsu že mehka jagoda. Zato niso packali blata po klancih, ampak so se držali bolj goric, češ da klopotce gledajo.

Jurek Kanič ni več čutil utrujenosti. Omotičnost ga je minila kljub temu, da je imel oči še vedno globoke, lica upadla in usta za spoznanje

odprta, da je laže dihal. Delal je kot še nikoli, samo da se ne bi zavoljo njega selili. Tega ne bi prenesel. Bog ve, če ne bi potlej zares zbolel.

Ilovščak je imel tako rad, da ne bi pokvečene Tropove kuče zamenjal za nobeno zidanico. Visoko je gledal iznad drugih bregov naokoli in to in ono stran so padale v grabo sinje gorice. Niže dol so bila kópanja, kjer so si vrhovljanci sadili krompir in fižol, še niže temni smrekovi gozdovi in vzadaj za smrekami je bilo videti, kako se vije cesta nekam daleč po dolini, dokler ni izginila za Prátinščakom. Kadar je zavil na cesto avtomobil, se je tako lepo kadilo za njim, kot bi vlak vozil po grabi. Ob cesti pa so cvetele ajde in so se zlatile dozorevajoče koruze. Hiš ni bilo tod nič. Le njive in travniki, ki jih je blagoslavljal nagnjen križ med dvema topoloma. Mir je bil tam. Če si o večerni uri gledal s podstenja tja dol, si videl zajca, kako je na sredi pisanega travnika za križem postavil možička in potem odskakal v Púklavčevo cvetečo deteljo. Tudi lisica si je včasih upala čez travnik; če pa si imel srečo, si videl celo slokonogo, ljubko srno. Le povrh Ilovščaka so bile hiše — same kuče. Druga poleg druge. Med njimi so kipele jagnedi. Nikjer niso bile jagnedi tako visoke in vitke kot na Ilovščaku. Na Ilovščaku je tudi vedno vlekel veter. Če kje, potem so za trdno ropotali klopotci po ilovških goricah. Ti so se vselej prvi oglasili.

Če je Jurek opoldne ali zvečer o angelovem pozdravljenju stal na predóknih, je slišal od vseh strani zvonove, kako so peli slavo božjo. Če so bili glasnejši svétinjski, je vedel, da bo lepo vreme. Če pa so se od daleč od vzhoda oglasili štrígovski, je drugi dan za stavo deževalo.

Vse to je odtehtalo nizko, pokvéčeno Tropovo viničarijo. Posebno kadar v mladem sprotoletju križem po goricah cvetijo breskve in marlice, Ilovščaku menda ni para.

Zatorej je Jurek postal močan. Zavoljo njega se ne bodo selili iz Tropove kuče vrh Ilovščaka. Viš, tega mu je bilo treba! Kujon oče je že vedel, s čim ga huje izpodbode kot z zaušnico, ki bi mu jo bil moral primazati takrat, ko je vrč razbil.

Tako je bil Jurek Kanič tisti, od kogar je bilo odvisno, ali se bodo selili ali ne; zato je bil zdrav. Da pa bi bil še močnejši, je Vančevega starejšega vsak večer silil:

»Ivek, še poskusiva! — Oče naš, da bi bil močen... Potem se ne bomo selili...«

In Ivek, ki je imel že polno glavo pobožne učenosti, je sklenil umazane prstke, z velikimi očmi gledal v temen kot, kjer je viselo razpelo, in se skozi zaspanec mučil:

»Oca — nas...«

Vanč je ležal in vedno teže govoril, Micka je hodila h kmetom, mati Gera podkášala, oče Jakob in Jurek pa sta zares mnogo opravila v goricah. Jurku pa navzlic temu nikoli več ni prišlo tako čudno kot v škropljenje. Toda peronóspora je le razjedala trsje in pepel je ovijal grozdje. Kot da bi bolezní iz zemlje puhtele.

Jakob Kanič je spočetka trgal suho listje, da bi skril peronósporo, pa je je bilo toliko, da ni mogel pomagati.

»Kaj bo, kaj bo, če gazda vidi...?«

Zamišljen je hodil po goricah in se bal:

»Kam bom šel na stara leta? Kdo me bo maral, ko ne bom kmalu sam več za delo? — Pa jetičnike imam... — Bog...«

Tako se je tudi zgodilo.

Gera in Jakob sta prirezovala vršičke. Ni se še tako mudilo za to opravilo; Kanič je le hotel skriti peronósporo, ki je napadala celo vršiče. Jurek je nosil plevel v hrib in ga trosil na predóknih, da bi se osušil.

Dan je bil umit. Na jaggedih so cvrčali škorci in preudarjali, v kateri vinograd bi se spustili. Čeprav jagode še niso bile sladke, za žejo so le odlegle. Veter se je ravno toliko zaganjal preko vrhov, da klopotci niso mirovali.

Vanču so naredili ležišče v kotu med hramom in svinjakom, da bi se tudi on naužil malo svežega dneva. Utegnilo bi mu dobro storiti. Res se je obrnil lepo proti soncu in, ker so klopotci ravno prav počasi nabijali, so ga uspavali, da je zaspal.

Jurek je stopil na sêp in dvignil Vančevo mlajšo v zrak. Pokazal ji je klopotec:

»Viš poca, Micika... — Bom ga, bom ga, bom ga — škorca, pravi... Viš...«

Bil je dobre volje in se je smejal, ko se je dekletce slinavo režalo in mežikalo, ker mu je sonce svetilo naravnost v oči, tako da klopotca ni moglo videti. Ko je pogledal v grabo, je osupnil:

»Gazda...«

Spustil je Miciko na tla, da se je zvalila s sêpa in obsedela na poti. Sedaj bo, kar bo! Bežal je kar po sredi goric in očetu šepnil:

»Gazda grejo...«

Jakob Kanič se je zdrznil. Pljunil je, kot da bi hotel izpljuniti zoprno misel, in se obrnil proti grabi. Ker mu je sonce svetilo v obraz, si je oči zasenčil z dlanjo in zažmiril, da bi bolje videl.

Gazda Trop je hodil po goricah sem in tja in se plazil vedno više. Ustavljaj se je, si ogledoval trsje in trgaj suho listje. Jakobu in Geri se je izognil. Še ko je Jakob zavpil v pozdrav, ga je preslišal.

»Klopotec ropota,« je mislil Jurek.

»Druga bo...« je pobito hrknil Jakob.

»Bog se usmili,« je vzdihnila tudi Gera.

Jurek pa ni mogel razumeti. Naložil si je zajem plevela in ga odnesel v breg.

»Očeta pokličí,« mu je rekel gazda.

»Očaaa,« je kar s sêpa zaklical. »Gazda vas kličejo...«

Prišla sta oba z Gero.

»Kaj bo, Jakob? — Pobrali ste mi...«

Jakob Kanič je samo z rameni skomignil.

Jurku je udarila kri v glavo. Sedel je na sêp.

»Kaj ste delali, Jakob? Vinograd ste mi za letos uničili... Nikjer ni toliko peronóspore kot v mojih goricah. Sram me je...«

»Kar smo mogli, smo napravili.«

Trop je komaj zadrževal jezo. Čohal se je pod nosom in hrkal, da ne bi začel vpiti. Premagal se je.

»Pretežke so postale za vas moje gorice. — Jakob, po dolgih letih se bova morala ločiti...«

Jakob Kanič ni nobene odmaknil. Samo dolg pogled je vrgel proti Vanču, ki je ležal na soncu in se davil v kašlju.

Trop ga je videl:

»Vidim, vidim... Toda... saj me razumete, Jakob... Kaj?«

»Vem...«

Gera je tiho zajokala v predpasnik. Vsi so razumeli, samo Jurek ni mogel. Motil ga je klopotec, ki je nabijal:

»Bom ga, bom ga, bom ga — škorca... Bom ga, bom ga, bom ga — škorca...«

Gazda jim je dal piti in to se je Jurku zdelo lepo. Tudi Vanču so dali pokusiti. Pa ni mogel Bog ve kaj. Jakob Kanič je mislil:

»Ko bi ga vsaj Bog rešil! — Laže bom dobil kučo brez — jetičnika... Če še tegale ne bo prišlo tako hudo,« se je skrivaj ozrl po Jurku.

Malo so potlej govorili. Le klopotci so peli in v jagnedih je šumelo.

Jakoba Kaniča pa je Bog uslišal. Nekaj dni po tistem se je Vanč silno vzel v postelji. Prste je zaril v rjuho in zavpil:

»Jooooj... — Po gospoda! —«

Jurek je na vso moč tekel, toda gospod so prišli prepozno...

Vanča so pokopali in Jurek je mislil:

»Hvala Bogu! — Manj dela bo sedaj, ko nas Vanč ne bo več zadrževal. Bolje bomo lahko gorice opravili. — Mogoče si bo gazda premislil...«

Jakob Kanič pa je šel v nedeljo nekam čez tri vrhé in poiskal drugo kučo:

»Sem jo našel. Lepšo kučo... — Saj je najbržé ta pokvéka zabita kriva vse nesreče,« se je tolažil.

Šele sedaj je Jurek spoznal, da se bo res treba seliti. Ílovščak, kjer najprej zaropotajo klopotci, kjer cvetijo marelice, kjer lahko s podstenja vidiš zajca ali srno, kjer čuješ vse zvonove, ta Ílovščak bo treba zapustiti. To je bilo pregrozno, da bi moglo biti res.

»Potem bom pač zares tudi jaz zbetežal...«

Še tisti hip je stekel navzdol po goricah. Skozi temno borovje gozdov je nehote plašil ptice in veverice. Po beli cesti je tekel, da se je za njim prašilo. Potni lasje pod kapo so se mu sprijemali.

»Gazda! — Ne... Ne bomo se selili...«

»Ne morete drugače...«

»Pač... — Vanč je umrl. — Sedaj bomo lahko boljše opravili gorice...«

»Jurek, pretežke so moje gorice za vaju z očetom. Oče so stari — ti pa bolan. — Le poiščite si drugo kučo!«

Jurek se je ozrl. Za Ílovščakom je zahajalo sonce. Sence so se plazile iz temačne doline v breg. Samo v drobnih oknih Tropove kuče so za hip

še zatrepetali sončni žarki. Potem so črne sence topolov ločile temen Ílovščak od izgublajoče se svetlobe. Jurek je vzdihnil:

»Potem bom tudi jaz umrl. — Boste videli.«

III.

Kaniči so se z Ílovščaka preselili na Dóbravščak. Kuča je bila lepa, skoraj nova. Bila je z opeko krita, imela je svetla okna in trdo podstenje, ki ga ni dež razjedal, kadar je s kápa bíl nanj. Vinograd ni bil tako velik kot Tropov na Ílovščaku. Tudi deputátne zemlje je bilo k vinogradu toliko, da Micki ni bilo treba vsak dan h kmetom, ker so doma pridelali precej krompirja. Tudi dva prašička so si lahko redili in to je bilo Jakobu Kaniču vse po volji.

Na Dóbravščaku ni bilo mnogo vinogradov. Breg je bil preveč med šume stlačen. Zato tudi sonce ni tako pripekalo, da bi gorice dobro uspevale.

»Ko bi bili vsaj smrekovi ti gozdovi; kot oni pod Ílovščakom,« je mislil Jurek.

Pri vsaki hiši so imeli psa, da ne bi lisjaki perjadi davili. In ti psi so ponoči lajali; po šumah pa je lajež tako grozotno odmeval, da so se Jurku lasje ježili. Posebno, če je priletela na dimnik še sova in zateglo huškala, je Jurek mislil, da bo umrl.

Jakob Kanič je počasi malodane pozabil, kako ga je spreletavalo, ko se je moral tako čudno odseliti z Ílovščaka. Kakopak! Hudo je bilo, ko se je v tisti breg tako rekoč zarastel. Sedaj pa je včasih kar očitno priznaval:

»Nič mi ni storil Zmrzlek, da me je izpodjedel...«

»Kako?« je vprašal Jurek.

»Seveda me je. Zmrzlek me je izpodjedel. Vedno je tako oprezoval, kaj smo delali. — Sedaj je on v Tropovem. Kar bo naj! — Saj tudi moje noge ne bi več zmagovale ílovških strmin. — Kar dobro je tako...«

Tako je govoril stari Jakob Kanič, ki klopotcev niti poslušal ni preveč rad. Kaj je bilo potem njemu še do tega, da so se klopotci na Ílovščaku prvi oglasili? Kaj je bilo njemu to, da si na Ílovščaku s podstenja lahko videl, kako je v grabi za smrekovimi gozdovi zajec možička postavil?

Jurek pa ni mogel poslušati pretresljivega odmeva pasjega laježa po dóbravških šumah, ko so mu na Ílovščaku že z dnevom prihajali na pod v preši prepevat štrigovski, svétinjski, lótmerski in miklavževski zvonovi.

Jakob Kanič je zaskrbljeno ugotovil:

»Zares si tudi ti betežen...«

Jurek pa:

»Saj sem vam rekel...«

»Hm,« je Jakob Kanič skomizgnil z rameni.

»Nazaj pojdimo, pa bo dobro...«

»Ne moremo...«

»Zakaj ne? —«

»Drugi ljudje so sedaj tam. — Zmrzlek nas je izpodjedel...«

Tiste dni je Jurek pljunil kri. Potlej se ni mogel več dolgo držati pokonci. V prsih ga je dušilo in davilo ga je za jok. Moral je leči.

»Sedaj pa imate,« jim je dopovedoval in se jim škodoželjno smehljaj.

Bil je zmučen in omotičen. Če se je v postelji samo vzel, se mu je zvrtilo. Padal je nazaj v zglavje, zadržaval dih in poslušal, če se le ne bodo od kod oglasili klopotci. To je zares hudo, tako mirno ležati v postelji in ne poslušati klopotcev. Samo gabrovje v šumi za hramom je zašelestelo, ko je potegnil veter, in veje so tako zoprno jokale, če so se drgnile! Jurek je vedel, da bi lahko bilo drugače. Na Źlovščaku mu menda sploh ne bi bilo treba leči; kali? In če bi že moralo tako biti, bi vsaj klopotce lahko poslušal in ugibal, v katerih goricah preganjajo škorce. Jurek se je moral jeziti:

»Hu, Zmrzlek; čakaj...!«

Vsako noč je priletela tudi sova in gomazeče huškala: Hu - hu - hu - huuuu — spiiiiš... — Potem so zatulili tudi psi...

»Seveda bom umrl...«

Zato si je pozelel, da bi vsaj še na Źlovščak prišel. Tako lepo je vendar bilo tam. Zakaj mu še tega ne bi dali? A ko jim je to povedal, se je Jakob Kanič obrnil vstran, vzdihnil in rekel:

»Revež...«

Jurek pa je mislil, kako bi bilo, če bi se sam napotil. Saj prav za prav ni tako daleč do tja. Morti bi prišel...

Tako lep dan je bil, ko se je Jurek namenil na Źlovščak! Sonce je zlatilo nedogleden nebes kot za Gospodov prihod. Najbrže samo zavoljo tega, da je bilo nebo še lepše, so se tu in tam na njem pasle drobcene bele ovčke. Vsa neskončnost je dišala po dozorevajočem grozdju.

Samo skozi dóbravške gozdove je bila Jurku pot preveč dolga. Bal se je, da bo omagal. Potem bi še mrtev moral poslušati dražeče odmeve pasjega tuljenja.

Ko pa je prišel iz šume in zagledal same sijoče gorice po bregovih in jagnedi na vrhéh, je podoba Źlovščaka stopila tako živo predenj, da je kar stekel preko otáv in med cvetečimi ajdami.

»Oj, Źlovščak,« je vzkipel, ko je prišel pod breg.

Naravnost proti Tropovim goricam je zavil. Teško je že hodil; posebno, ker so Źlovške gorice strme. Oprijemal se je kolja in sopel.

»Tu sem vrč razbil. — Takrat sem bil še zdrav. —«

Sedaj pa je začutil, da je samo še malo sape v njegovih pljučih. Prestrašil se je:

»Neeee...«

Z roko se je zagrabil za prsi in skoraj po štirih hitel v breg, da se ne bi prevrnil vznak.

Na sêpu se je zrušil na kolena. Zvilo ga je in komaj je ulovil sapo. Tako hudo se je boril zanjo, da je s prsti trgal travo. Pa je vendarle bil vesel:

»Hvala Bogu... Hvala Bogu...«

Pri Zmrzlekovih očitno ni bilo nikogar doma. Morali so biti na delu, ker je bila Tropova kuča tiha. Le žarki odhajajočega sonca so se ljubkovali z drobnimi okenci. Jurek je priprl oči in si jo ogledoval kot daven spomin.

Čez gorice je potegnil močan piš. Klopotec na ščópu je zaškripal in se obrnil proti vetru; zapel pa ni.

»Zakaj pa klopotec ne klenka? — Saj res; zakaj ne klenka klopotec — na ílovščaku? Zakaj je zavrt...?«

S silo se je dvignil. Opotikal se je proti ščópu, na katerem je v vetru ječal klopotec, ki bi rad pel... Premislil je višino in preštel kline...

»Bo šlo...?«

Močno se je oprijel prvega klina. Zajel je zrak in se vzel višje. S trepetajočo roko se je lovil za ščóp in previdno lezel navzgor.

»Če padem, bo konec...«

Zadnje moči je napel in sedel na zadnji klin. Z muko je izvlekel kol, ki je bil zataknjen med vetrnice. Veter se je sprevrgel v vihar in tako silno zavrtel klopotec, da se je ščóp kar tresel.

Jurek pa je sedel na klinu, se smejal in se razgledoval po ílovščaku, kjer so se pripogibale visoke topole. Rdeč sij večernega neba je barval bregove in grabo za smrekovim gozdom. Tam na sredi travnika je zajec postavil možica in od leskovega grmovja ob ajdi je stekla srna.

»Oooj,« se je Jurek razveselil, pa mu je nekaj vročega burknilo do srede goltanca. Roke so mu hotele odpovedati: hitro se je spustil navzdol, da je skoraj padel med trsje. Legel je na trebuh in poslušal, kako so piskale ílovške jagnedi in brneli razjarjeni klopotci...

Hotelo ga je zadušiti. Zgrabil se je za vrat.

»Sedaj bo... sedaj bo... — Joooj... Zvonovi še... zvonovi prej...«

Pa so samo klopotci rezgetali in jagnedi jokale.

»Že vem, kako...«

Skobacal se je na roke, na kolena, oprl se je ob kol in se zaletel proti hramu.

Komaj je podrsal vžigalico in jo nastavil pod nizek kap; tedaj pa je veter zagnal po slamnati strehi prasketajoč ognjeni zubelj. Jurek je odskočil in padal med trsjem v grabo. Sredi goric je obležal; iz ust se mu je ulila kri... —

Ogenj je odskočil s Tropove kuče čez klanec v Púklavčevo, od tam ga je vihar pregnal na Mírekovo in naprej po slamnatih slemenih ob ílovškem klanecu. Zmešano vpitje in tuljenje je rjovel med goricami in ílovške plamenice so svetile prihajajočemu večeru.

Jurek pa je stiskal zobe in se davil v nestrpnosti:

»No... — No... — Zvonite mi! — — Zvonite...!«

Tedaj je med grozotno vpitje, prasketanje in krohot klopotcev vihar zvrtničil odmeve zvonov...

Jurek je dvignil glavo in poslušal, kako so na vseh straneh lepo zvonili... Ker so bili svétinjski od zahoda najglasnejši, je spustil glavo na zemljo, se nasmehnil in ugotovil:

»Lepo vreme bo... —«